

رنگی که سالها دیده نمیشد

۱۰ فروردین ۱۳۹۴ ساعت ۱۳:۰۰

بشر تا همین اواخر نمی‌توانست رنگ آبی را ببیند. تا تاریخ نسبتاً معاصر بشری، رنگ آبی وجود نداشت، لاقلاً نه به آن شکلی که ما فکر می‌کنیم. همانطور که برنامه‌ی جالب Radiolab «رنگ‌ها» شرح می‌دهد، زبان‌های باستان هیچ کدام کلمه‌ای برای آبی نداشته‌اند، نه یونانی، نه چینی، نه ژاپنی و نه عبری‌شواهدی وجود دارد که احتمالاً مردمان باستان بدون کلمه‌ای برای رنگ آبی، اصلاً این رنگ را نمی‌دیده‌اند.

بشر تا همین اواخر نمی‌توانست رنگ آبی را ببیند. تا تاریخ نسبتاً معاصر بشری، رنگ آبی وجود نداشت، لاقلاً نه به آن شکلی که ما فکر می‌کنیم. همانطور که برنامه‌ی جالب Radiolab «رنگ‌ها» شرح می‌دهد، زبان‌های باستان هیچ کدام کلمه‌ای برای آبی نداشته‌اند، نه یونانی، نه چینی، نه ژاپنی و نه عبری‌شواهدی وجود دارد که احتمالاً مردمان باستان بدون کلمه‌ای برای رنگ آبی، اصلاً این رنگ را نمی‌دیده‌اند. توصیف هومر در ادیسه از «دریای شرابی تیره (sea dark-wine)» مشهور است. ولی چرا «شرابی تیره» و نه آبی سیر (blue deep) یا سبز؟ در سال ۱۸۵۸، استاد دانشگاهی با نام ویلیام گلدستون (Gladstone William) که بعدتر نخست وزیر بریتانیای کبیر شد، متوجه شد که این مورد، تنها مورد از توصیفات عجیب رنگ‌ها در ادیسه نیست به همین خاطر گلداستون تصمیم گرفت که تعداد ارجاعات به رنگ‌ها را در کتاب بشمارد. و دریافت که در حالی که تقریباً ۲۰۰ بار به رنگ سیاه اشاره شده بود و حدود ۱۰۰ بار به رنگ سفید، ارجاع به سایر رنگ‌ها نادر است. رنگ سرخ کمتر از ۱۵ بار و زرد و سبز کمتر از ۱۰ بار. گلداستون به دیگر کتاب‌های یونان باستان نگاهی انداخت و متوجه شد که در آنها هم همین روال برقرار است. هیچ کدام اشاره‌ای به «آبی» نکرده بودند. چنین واژه‌ای اصلاً وجود نداشت. لغت‌شناسی به نام لازاروس گایجر (Geiger Lazarus) کارهای وی را پی گرفت و متوجه شد که این پدیده در سایر فرهنگ‌ها نیز وجود دارد. او حماسه‌های ایسلندی، قرآن، داستان‌های کهن چینی و یک نسخه‌ی عبری قدیمی از انجیل را برای این تحقیق مطالعه کرد و درباره‌ی سرودهای ودائی هندو نوشت: «این سرودها با بیش از ده هزار سطر، سرشار از توصیفات بهشت هستند. به طرز حیرت‌آوری به هر موضوعی بسیار پرداخته شده است: بازی رنگ خورشید و سپیده‌دمان سرخ‌فام، شب و روز، ابرها و روشنایی، هوا و فضا، تمام اینها پیش چشم ما پی در پی فراخ گشوده است ... اما یک چیز است که از این همه مطالب نمی‌توان آموخت ... و آن اینکه آسمان آبی است» آبی‌ای وجود ندارد، نه به شکلی که ما امروز این رنگ را می‌شناسیم، آبی از سبز و سایه‌های تیره‌تر قابل تمایز نبوده است. گایجر تلاش کرد دریابد «آبی» از کجای پا به عرصه‌ی زبان‌ها گذاشت و متوجه الگوی عجیبی در بین زبان‌های سرتاسر جهان شد. هر زبانی در آغاز واژه‌ای برای سیاه و سفید داشته است، یا تیرگی و روشنایی. کلمه‌ی بعدی‌ای که در تمام زبان‌های مورد مطالعه در سرتاسر جهان متولد شده، سرخ یا قرمز بود؛ زنگ خون و شراب. به لحاظ تاریخی بعد از سرخ، زرد ظاهر می‌شود و بعدتر سبز (در چندین زبان جای زرد و سبز جابجا

می‌شود). و آبی آخرین نام رنگی که در همه‌ی زبان‌ها ظاهر می‌شود. تنها فرهنگ باستانی‌ای که واژه‌ای برای آبی داشته، فرهنگ مصریان باستان بوده و همان‌ها تنها تمدنی بوده‌اند که راهی برای ساختن ماده‌ی رنگ آبی می‌دانستند.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۱۹۴۰۴/نمیشد-دیدن-سالها-رنگی/>